

prof. zw. dr hab. Józef Olejniczak

Zakład Teorii Literatury

Wydział Filologiczny

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Granice interpretacji (literaturoznawczej)?

Najbardziej z mojej perspektywy fascynujący fragment Poetyki Arystotelesa ma charakter interpretacyjny – dotyczy dzieła Homera. Tu pojawia się, trwająca do dzisiaj w badaniach klasyków teza, iż Iliada i Odyseja różnią się między sobą w sposób zasadniczy, zarówno na poziomie stylu, jak i podmiotu. Najkrócej – Iliadę charakteryzuje Arystoteles jako tekst o stylu uniwersalnym, typowym dla praktyki epodów z wybrzeża Azji Mniejszej, w którym podmiot dąży do obiektywizacji świata przedstawionego, zaś w Odysei wskazuje na osobnicze (indywidualne) cechy stylu i subiektywny, jednostkowy obraz świata. Jak sądzę, właśnie Arystoteles w Poetyce rozpoczyna spór obecny w nauce o literaturze (oczywiście w różnych okresach historycznych w różnym natężeniu) do dnia dzisiejszego, dylemat, który stanął w centrum może najistotniejszej polemiki teoretycznej, która toczyła się w literaturoznawstwie ostatnich dekad, który na użytek niniejszego skrótu pseudonimowałbym nazwiskami Richarda Rorty’ego i Umberto Eco lub – na polskim gruncie – Michała Pawła Markowskiego i Ryszarda Nycza. A inaczej rzecz ujmując – opozycją między teorią (literatury, chociaż na przykład Jonathan Culler uważa, że teoria uwolniła się od swojego dopełnienia i współcześnie stała się odrębnym działem piśmiennictwa) a interpretacją.

W wykładzie spytam o granice interpretacji, jako praktyki docierania do rozumienia tekstu literackiego i o to, czy teoretyczne modele dzieła stanowią ograniczenie, czy badawczą konieczność. Spytam też o to, czy ukształtowane i kształtujące się współcześnie praktyki interpretacyjne w ostateczny sposób zrywają z mitem obiektywności poznania w naukach humanistycznych.

12 października 2016

godz. 15.30